

СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ МОЛОДІЖНИХ СУБКУЛЬТУР У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У цій роботі досліджуються особистісні ресурси студентської молоді та формування субкультур у нашому сучасному світі, описуються їх базові характеристики. Основна увага приділяється поведінці та самовираженню молоді, а також їхнім цінностям. Аналізується роль молодіжних субкультур як фактор соціальних змін.

Ключові слова: особистісні ресурси, молодіжна субкультура, молодь, основні риси субкультур, самовираження, неформальні групи.

Abstract

This work examines the formation of subcultures in our modern world and their main characteristics. The main focus is on the behavior and self-expression of young people, as well as their values. The role of youth subcultures as a factor in social change.

Keywords: youth subculture, youth, main features of subcultures, self-expression, informal groups.

Вступ

Ми звикли стверджувати, що людина особистістю не народжується, що для її становлення потрібні соціальні умови. Але все ж із роллю самої людини у власному творінні треба рахуватися тому, що роблячи вибір, вона проявляє свою автономію, самовизначається щодо системи цінностей, принципів, способів самореалізації у своїх вчинках [1].

Субкультури — це сукупність культурних зразків, тісно пов'язаних з домінантною культурою і у той же час відмінних від неї. Субкультура — це спільність людей, чий переконання, погляди на життя і поведінку відмінні від загальноприйнятих або просто приховані від широкої публіки, що відрізняє їх від більш широкого поняття культури, відгалуженням якої вони є. Найчастіше субкультури переходять у окремі ідейні поняття, бо важко назвати культуру, до якої б вони відносились [2].

Найбільш відомі субкультури є:

Хіпі є однією із найстаріших молодіжних субкультур. Перша хвиля відноситься до кінця 60-х початку 70-х, друга у 80-х, всередині 90-х — третя хвиля. Зовнішній вигляд хіпі третьої хвилі досить традиційний: довгі розпущені коси, джинсовий одяг, на шії "ксивник". На руках — "фенічки". Даний атрибут вийшов за рамки атрибутики лише хіпі, і поширився у молодіжному середовищі. Від "класичних хіпі" третю хвилю відрізняють такі атрибути як колечка в вухах, пірсинг. Представникам цієї субкультури властивий потяг до самопізнання. Вони сповідують змішану філософію, в якій переплелись буддизм, вірування індійців [3].

Панки відносяться до радикально-деструктивних, проте вони ніколи не були сильно впливовими. Їхній пік припадав на 90-ті роки. Зараз появилася багато розгалужень: хеві-метал, треш-метал. В рамках радикально-конструктивних субкультур виділяють також і анархо-лівацьку та правоекстреміську субкультури. Анархісти проти будь-яких виборів, проекстреміські угруповання б'ють іноземців [3].

Готти. Зазвичай ці молоді люди шукають натхнення, а значить, вони творчі особи. Захоплення даною субкультурою — це спосіб накопичити енергію. А їх вигляд заперечує порожнечу нічного гламуру. Проблеми Занепокоєння викликають сатаністи. Їхня ідеологія — це епатаж і бунт проти церковно-традиціоналістської системи [4].

Скінхеди. Гасло скінхедів — «Тільки сильні можуть жити». Отже, потрібно бути сильним, і не тільки тілом, але й духом. Мінусів набагато більше. Свою ідею вони сприймають надто буквально. Скінхеди здатні до безглуздої агресії щодо інших людей. Вони здатні убити «чужого» [4].

Фріки. Власне їх свобода є їхнім головним мінусом: вона дає їм все, але безпосередньо на них неможливо вплинути ззовні [4].

Емо. Підліткова субкультура, що виникла наприкінці 80-х ХХ ст. у Сполучених Штатах як спроба бунту підлітків проти беземоційності суспільства та заборони на прояв негативних емоцій. Сформувалась під впливом музичного стилю емо, який виріс із хардкор панку [5].

Рольовики. Лише інтелектуально розвинені люди стають рольовиками. Вони освічені, начитані, інтелегентні і миролюбні. Проблеми: є небезпека «загратися» за тим або іншим сценарієм і вже не вийти з ролі. За таких обставин людина просто «випадає» із суспільства [4].

Незважаючи на цю різноманітність, усі субкультури мають спільні риси, які формують їхню роль для молоді. До таких основних ознак належать: самовираження, особливий стиль, спільні інтереси та цінності, мова, сленг, місця зустрічей, ритуали. Вони сприяють молоді відчувати участь до певної групи та виявляти свою індивідуальність.

Щоб зрозуміти, чому виникають різні субкультури, потрібно розглянути основні чинники. Основними чинниками, які характеризують виникнення у молоді прагнення вступити до субкультури є:

Прагнення бути самим собою. Для юнацького віку характерний пошук власних можливостей, свого місця у світі. Це закономірно призводить до ревізії загальнозначущих норм і цінностей.

Наслідкування. Це впливає з того, що в юнацькому та особливо підлітковому віці особливе значення набуває референтна група з її характерним стилем спілкування, поведінки та способу життя.

Стадний інстинкт. Він властивий не тільки субкультурній молоді, а й взагалі людині в цілому. Особливість даного середовища полягає в тому, що в період незрілості і несформованості цільових і ціннісних установок групові цінності та цілі набувають домінуюче значення.

Наявність конкурентів і ворогів. Необхідна умова для згуртованості групи. Нонконформістські тенденції у поведінці, натикаючись на перешкоди з боку оточуючих, набувають ще більшої сили, за принципом: «заборонений плід більш солодкий». Свобода, придбана шляхом боротьби, цінніше за доступну. До того ж наявність ворога – необхідна умова для виокремлення «нас» і «їх», бунтувати необхідно проти когось.

Завищене претендування. Для даного віку характерні як загострене почуття справедливості, так і бажання виділитися, які вкупі з недооцінкою реальних життєвих труднощів дають ефект завищених претендувань [2].

Актуальність даної проблеми в наш час.

Молодіжні субкультури є актуальною проблемою в наш час. Оскільки вони формують поведінку, стиль життя та цінності молоді. Дослідження субкультур допомагає нам зрозуміти їхній вплив на особистість, на спілкування з іншими людьми, а також виявити позитивні та негативні наслідки субкультур.

Результати попереднього КСД:

За результатами соціологічного дослідження на тему «Визначення знання старшокласників про субкультури» можна побачити, що більшість опитаних обґрунтовують поняття «субкультури» як групу людей зі своїми переконаннями та стилем життя – 19,5%. Молодіжним захопленням називають це 17%, напрямом молодіжної культури – 12%, вихованням молоді – 9,7%, молодіжним рухом – 7,3%, молодіжною філософією та напрямом сучасної творчості по 4,8%, станом душі, тим, що найбільше допомагає в житті, способом життя відповідно по 2,4%. Не дали відповіді на дане запитання 9,7%. Із відповідей учнів видно, яку роль субкультура грає в їхньому житті та як вони до неї ставляться. Вони вказують на те, що в учнів, які є членами певної субкультури, формування світогляду, особистісного «Я», відбувається через призму ідей, цінностей, способу життя цієї субкультури. Наявність великої кількості різних видів субкультур у місті Вінниця підтверджують наступні дані: Наявність емо підтвердили 100% опитуваних, панків – 97,5%, готів – 75,6%, металістів – 43,9%, реперів – 41,4%, скінхедів – 29,2%, сатаністів - 9,7%, гопників – 4,8%. Вплив молодіжних субкультур на суспільні відносини є, на думку 39%, негативним. 12,1% респондентів вважають його великим, складним, позитивним, агресивним відповідно по 2,4%. На думку 7,3% молодіжні субкультури не несуть ніякого впливу. 12,1% утримались від відповіді. Узагальнюючи відповіді учнів, можна зробити висновки, що більшість старшокласників вважають субкультури захопленням (17%), яке погано впливає на людину (39%), проте серед них є такі, що захоплюються музикою чи стилем одягу деяких субкультур. Частина учнів відноситься до учасників подібних угруповань нейтрально (7,3%), або ж мають друзів-неформалів. [5]

Таким чином, молодіжні субкультури поширені як в Україні, так і у всьому світі. Вони виникають, бо молодь прагне спілкуватися з однодумцями та проявляти себе. Тому ця тема заслуговує на подальше вивчення.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти груп 1MP-25Б і 2MP-25Б факультету Менеджменту та інформаційної безпеки Вінницького національного технічного університету віком від 17 до 18 років. Загальна кількість студентів становить 38 осіб.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення студентів до молодіжних субкультур.

Метою даного дослідження є з'ясувати, як ставляться студенти ВНТУ факультету Менеджменту та інформаційної безпеки до молодіжних субкультур, та за допомогою отриманих результатів визначити вплив на формування світогляду молоді та шляхи вирішення проблеми.

Результати дослідження

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 18 осіб з 38 (20 осіб відмовились брати участь в опитуванні). Серед опитаних 14 осіб (77,8%) – представниці жіночої статі та 4 (22,2%) представники чоловічої статі. Віком 17 років – 15 осіб (83,3%), 18 років – 3 особи (16,7%). До вступу у ВНТУ 12 осіб (66,7%) проживало в місті, 4 особи (22,2%) - у селі та 2 особи (11,1%) - у селищі.

В ході даного соціологічного дослідження були отримані такі результати: На питання “Чи знаєте Ви, що таке "молодіжна субкультура" ?” переважна більшість опитаних (13 чоловік – 72,2%) відповіли, що добре розуміють, що таке молодіжна субкультура, чверть опитаних (5 чоловік – 27,8%) відповіли, що вони чули, але не розуміють даний термін. Серед опитаних немає людини (0%) котра не знає, що таке молодіжна субкультура. Це свідчить про те, що більшість опитаних добре розуміють, що таке молодіжна субкультура, отже це поняття є досить відомим і зрозумілим серед респондентів. Але водночас 5 осіб лише чули цей термін, але не розуміють його значення, що свідчить про наявність часткового увявлення.

Ставлення до представників різних субкультур було оцінено на 3,38 за 5-ти бальною шкалою, що свідчить про загалом нейтрально-помірне ставлення. Це означає, що респонденти не демонструють негативного сприйняття, але й рівень позитивного ставлення не є високим.

На питання “Чи вважаєте Ви себе частиною якоїсь молодіжної субкультури?” більшість респондентів (13 осіб – 72,2%) відповіли – ні, 3 особи (16,7%) відповіли були раніше частиною субкультури, та 2 особи (11,1%) відповіли – так. Це свідчить про те, що більшість респондентів не вважають себе частиною якоїсь субкультури, 3 респондентів мали досвід участі в субкультурі, а 2 особи є представниками на даний момент.

На питання “До якої саме субкультури Ви себе відносите?” більша частина опитаних (14 осіб - 77,8%) відповіли, що не відносяться до жодної, 1 особа (5,6%) відповіла що відносить себе до готів, ще один респондент (5,6%) відповів, що відносить себе до панків, та 1 особа (5,6%) відносить себе до реперів і останній респондент (5,6%) відносить себе до кежуалс андеграунд. Це свідчить про те, що переважна більшість не відносять ні до жодної субкультури, лише 4 є представниками субкультури.

Запитання “Наскільки важливим для Вас є відчуття приналежності до певної групи однолітків?” було оцінено на 2,1 за 5-ти бальною шкалою, що свідчить про низьку значущість для більшості респондентів.

На запитання “Наскільки сильно зовнішній вигляд відіграє роль у субкультурах?” третина опитуваних відповіли (6 осіб – 33,3%) – визначальну роль (без цього ніяк), 5 осіб (27,8%) відповіли – важливу роль, ще 5 респондентів (27,8%) відповіли – незначну роль та 2 особи (11,1%) відповіли – зовсім не має значення. Це свідчить про те, що для одних опитуваних зовнішній вигляд є ключовим, а для інших не дуже важливим.

На запитання “На Вашу думку, субкультури — це тимчасове явище у житті молодої людини, чи вони формують особистість на все життя?” половина опитуваних відповіли (9 осіб – 50%), що це тимчасовий досвід, 7 респондентів (38,9%) відповіли – це лише етап дорослішання, 1 респондент (5,6%) відповів – це визначає людину на все життя, та 1 особа (5,6%) відповіла – це закладає основи для подальшого життя. Це свідчить про те, що більшість опитуваних вважають субкультури тимчасовим досвідом у житті молодої людини. Лише незначна кількість опитаних вважає, що субкультури визначають особистість на все життя, або закладають основи для подальшого життя.

На запитання “Якими Ви бачите майбутнє молодіжних субкультур?” 7 респондентів (38,9%) відповіли – важко сказати, 5 опитаних (27,8%) відповіли – з'являться нові субкультури, 3 особи (16,7%) відповіли – класичні субкультури поступово зникнуть та 3 особи (16,7%) відповіли, що субкультури стануть більш глобальними. Це свідчить про те, що найбільша частина вважає, що складно передбачити

їх подальший розвиток, але інші респонденти вважають, що субкультури не зникнуть, а скоріше будуть змінюватися, набуваючи нових форм.

Висновок

Отже, було з'ясовано, що більшість респондентів добре знають, що таке молодіжна субкультура, але більшість не вважає себе її учасниками. Ставлення до субкультур нейтральне, та відчуття приналежності до групи однолітків має низьке значення, а також зовнішній вигляд відіграє різну роль. Переважна частина молоді сприймає субкультури як тимчасовий досвід, і думки щодо їхнього майбутнього розділилися: частина очікує нові субкультури, інші – глобалізацію або зникнення класичних форм. А загалом субкультури залишаються актуальним явищем, але не є визначальними для більшості респондентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Слободянюк А. В. Особистісні ресурси студентської молоді (на матеріалах соціально-психологічних досліджень) [Текст] / А. В. Слободянюк, Л. В. Косарева // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка. – 2018. – № 17. – С. 89-95. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/23207>
2. Молодіжні субкультури: ознаки, історія, види. – 2011. URL <https://www.kursak.com/molodizhni-subkultury-oznaky-istoriia-vydy/>
3. Головенько В. А. Український молодіжний рух у XX столітті. – К., 1997. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/29794/>
4. Рябоконь С. В. Молодіжні субкультури. – 2023. URL: <https://naurok.com.ua/vihovna-godina-molodizhni-subkulturi-341085.html>
5. Херсонська обласна бібліотека для дітей ім. Днапрової Чайки. URL <https://unalib.ks.ua/emo.htm>
6. Слободянюк А. В. Погляди на мораль, зміни у вимірюванні цінностей (за результатами дослідження) [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, Т. В., Шульга // Матеріали XLVIII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 13-15 березня 2019 р. – Електрон. текст. дані. – 2019. URL <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2019/paper/view/7812>.

Слободянюк Анатолій Володимирович — кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету. м. Вінниця, email: slobodyanyuk@vntu.edu.ua

Бородач Владислава Сергіївна — студентка групи МР-25Б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: bvladylava02@gmail.com

Slobodyanyuk Anatoly V — PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University. Vinnitsia, e-mail: slobodyanyuk@vntu.edu.ua

Borodach Vladyslava — student of MR-25B group, Faculty of Management and Information Security, Vinnitsia National Technical University, Vinnitsia, e-mail: bvladylava02@gmail.com;